

УДК 330.341.1

Н.М. ФЕДАК, Т.Т. БОЇВКА, Б.Ф. ВРИДНИК, кандидати біологічних наук

О.П. ФУРСЕНКО, старший науковий співробітник

Інститут землеробства і тваринництва західного регіону УААН

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ

Розглянуто завдання інноваційної політики, роль науки як основи розробки і впровадження високоефективних технологій та їх трансфер, що є однією з найважливіших ланок інноваційної діяльності.

Ключові слова: *інноваційна політика, інноваційна діяльність, наука, високоефективні технології, трансфер інновацій.*

Основними завданнями інноваційної політики держави є забезпечення ефективного використання наукового, технічного і

© Федак Н.М., Боївка Т.Т.,

Вридник Б.Ф., Фурсенко О.П., 2009

Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2009. Вип. 51. Ч. III.

виробничого потенціалу, розробка та впровадження механізмів активізації інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва, поширення інновацій у всіх сферах народного господарства [1].

Головними рушіями прогресу в сучасному світі все більше стають наука як основа розробки і впровадження високоефективних технологій та інновації як процес і результат їх ефективного просування у виробництво [2].

Інновації є основою нової економіки, що базується на знаннях і забезпечує відповідний рівень країни. Про інновацію говорять лише тоді, коли знання дійсно використовують для створення нових продуктів чи послуг. Конкурентоспроможною є та країна, яка реалізується на світовій арені в науці, культурі та економіці, в якій успішно розвивається середній клас та поліпшується якість життя. Це об'єктивно висуває перед Україною завдання підвищення наукової та інноваційної конкурентоспроможності, нарощування й ефективного використання вітчизняного науково-технічного потенціалу. В основі задоволення зростаючих потреб суспільства, насичення і оновлення ринків товарів і послуг, зміни моделей і поколінь техніки і технологій лежать інновації [2].

Світовий досвід свідчить, що наука належить до найбільш економічно вигідних галузей. Але в Україні вона поки що не стала стратегічною базою економіки. Навпаки, скорочення витрат на науку в попередні роки призвело до значного відтоку інтелектуального потенціалу за кордон, виникнення інноваційної пасивності [3].

На сьогодні Україна відрізняється від розвинених країн досить низьким рівнем конкурентоспроможності (за даними Всесвітнього економічного форуму вона займає 78 місце серед 125 країн). Чи зможе наша держава вийти на відповідну стадію розвитку, залежить від низки чинників, зокрема науково-технологічного прогресу [1].

Інновація – це система, але, на жаль, в Україні успішно функціонують лише окремі її елементи, і тільки в останні роки почала створюватися цілісна інфраструктура національної інноваційної системи. Найслабшою її ланкою є залучення коштів вітчизняних та закордонних інвесторів у інноваційну сферу. Сьогодні в Україні витрати бізнесу на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи становлять близько 35% від загальних асигнувань у науку (у розвинених країнах цей показник сягає 70%).

Інноваційна діяльність спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентноздатних товарів і послуг. Це цілий комплекс наукових, технологічних, виробничих, організа-

ційних, фінансових і комерційних заходів, сукупність яких приводить до інновацій у вигляді нового або удосконаленого продукту.

Для ефективного і, головне, масштабного переходу виробництва на інноваційну модель розвитку потрібне створення в нашій державі дійсно сприятливого інноваційного середовища, залучення всіх відповідних механізмів і стимулів для підвищення зацікавленості виробничої сфери у запровадженні наукоємних технологій [1].

Трансфер технологій є однією з найважливіших ланок інноваційної діяльності, яка забезпечує передачу нових науково-технологічних знань від розробника до виробника. При цьому учасники трансферу вступають у довгострокові відносини відповідно до умов договору для отримання доходу або іншої вигоди від впровадження технологій у виробництво. Така форма інноваційної процедури давно довела свою ефективність у розвинених країнах і повинна поступово перейти на український економічний простір, де переважають застарілі уявлення про адміністративні методи впровадження досягнень науки у виробництво. Трансфер технологій є важливою умовою існування ринкових відносин у сучасній постіндустріальній державі, і стрімкий перехід до такої форми роботи на ринку інтелектуальної власності надзвичайно важливий для України [4].

В Україні темпи розвитку трансферу технологій невисокі. Наукові розробки, створені за державні кошти, здебільшого комерціалізуються без будь-якого відшкодування державі. Не забезпечується захист майнових прав на технології та їх об'єкти. Відсутні стимули для розробки пріоритетних технологій та їх впровадження у виробництво [4].

Важливим кроком на шляху вирішення зазначених проблем має стати реалізація положень Закону України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій", ухваленого Верховною Радою України 14 вересня 2006 р. Цей закон визначає правові засади державного регулювання діяльності також у сфері охорони майнових прав на вітчизняні технології на території держави. Головною метою державного регулювання трансферу технологій закон передбачає забезпечення розвитку національного промислового і науково-технічного потенціалу, його ефективне використання для вирішення завдань соціально-економічного розвитку держави та забезпечення технологічності виробництва вітчизняної продукції з урахуванням світового досвіду, можливих соціально-економічних, технологічних і екологічних наслідків від застосування технологій та

їх складових, сприяння розвитку виробництва, в якому застосовують новітні вітчизняні технології [5].

Одним з головних завдань у сфері інноваційного розвитку економіки України є визначення нових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності. Законом України "Про інноваційну діяльність" встановлено основні принципи державної інноваційної політики: орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України; визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку; формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності; створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного і інноваційного потенціалу; забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, розвитку підприємництва в науково-виробничій сфері; здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку і її просування на зовнішній ринок; фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури; інформаційне забезпечення та підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [6].

Державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом визначення і підтримки її пріоритетних напрямів на державному, галузевому, регіональному і місцевому рівнях; формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм; створення нормативно-правової бази і економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності; захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; фінансової підтримки виконання інноваційних проектів; стимулювання комерційних банків й інших фінансово-кредитних установ, які кредитують їх виконання; встановлення пільгового оподаткування; підтримки функціонування і розвитку сучасної інфраструктури [7].

Суттєвою перепоною для активізації інноваційної діяльності є нестача фінансових ресурсів. Світова практика підтверджує, що розробка інноваційних технологій та їх реалізація потребують значних інвестицій. В умовах нестачі та дорожчечі фінансових ресурсів та з метою забезпечення поступального соціально-економічного розвитку держава має активно включитися у зазначений процес. Її діяльність має бути не лише законотворчою, але й забезпечувати фінансування інноваційних розробок [6].

На даний час визначені державою заходи щодо поліпшення фінансового забезпечення інноваційної діяльності, а саме: відповідно до вимог чинних законів України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” та “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій”, де передбачена державна підтримка суб’єктів інноваційної діяльності та трансферу технологій, впровадження державного замовлення на інноваційну продукцію, не виконуються через непередбачення відповідних видатків у Державному бюджеті України [8].

Вирішенню проблеми забезпечення належного інноваційного розвитку має сприяти налагодження системного підходу до фінансування інноваційної діяльності та трансферу технологій.

Висновок. Досвід засвідчує, що розвиток інновацій не можна розглядати лише в плані правової, фінансової та організаційної підтримки науково-технологічних нововведень у виробництві, як це окреслює чинне українське законодавство, адже проблема є набагато ширшою. Вона охоплює також комплекс соціально-ціннісних проблем, ігнорування яких робить країну не готовою до ефективного сприйняття і реалізації інноваційної моделі розвитку.

Література

1. Шовкалюк В. С. Законодавче забезпечення розвитку інноваційної діяльності: стан та проблеми / В. С. Шовкалюк // Наука та інновації. – 2008. – Т. 4, № 5. – С. 21 – 32.
2. Патон Б. Є. Наука – інноваціям / Б. Є. Патон // Наука та інновації. – 2008. - Т. 4, № 5. – С. 19 – 20.
3. Гриньов Б. В. Інноваційні можливості в академічних установах / Б. В. Гриньов, П. О. Стадник // Наука та інновації. – 2008. – Т. 4, № 5. – С. 75 – 80.
4. Беглиця В. Напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні / В. Беглиця // Вісник КНТЕУ. – 2007. - № 6. – С. 21 - 27.
5. Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації // Матеріали парламентських слухань у Верховній Раді України. - К. : Парламентське видавництво, 2007. – 304 с.
6. Кучер Г. Економіка України у контексті інноваційного розвитку / Г. Кучер // Наука та інновації. – 2008. – Т. 4, № 3. – С. 58 – 59.
7. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Н. В. Краснокутська. – К. : [Б. в.], 2003. – 504 с.
8. Тацій В. Я. Проблеми правового забезпечення інноваційного розвитку України: стан і перспективи / В. Я. Тацій // Наука та інновації. – 2008. – Т. 4, № 5. – С. 33 – 38